

KULTÚRÉLET

Szerbia Kultúregyesületei Szövetségének első évi közgyűlése

Jugoszlávia Kommunista Pártja irányítja hazánkban azt a szervezett folyamatot, amely a szocialista társadalom építéséért folyik és amelynek keretein belül napjainkban az a hatalmas közéleti átalakulás zajlik le, amelynek röviden kultúrforradalom a neve. Pártunk a szocialista kultúra eddigi vívmányain neveli népeinket, megismerteti velük a haladó, általános emberi kultúra örökségét, fejleszti népeinkben az alkotó kezdeményezést és ehhez új, egyszerű távlatokat nyit. Pártunk V. kongresszusa tisztázta kultúrforradalmunk lényeges elméleti kérdéseit, felmérte azokat a sikereket, amelyeket ezen a téren eddig elértünk, rámutatott az elkövetett hibákra és a kultúraktíva elé új feladatokat tűzött ki. Ezzel újabb lendületet adott a szocialista kultúra építésének és utat mutatott dolgozó tömegeink kultúrájának továbbfejlesztésére, művelődésére. A Párt vezetőszerpepe és kultúrpolitikája folytán dolgozó tömegeink óriási érdeklődést tanúsítanak a kultúrélet minden megnyilvánulása iránt és abban nemcsak mint szemlélők, hanem mint résztvevők is ténykednek.

A kultúrforradalom fellángolása és általános lendülete megteremtette a maga új szervezeti formáit. Ezek csúcspontja az egy éve fennálló Kultúregyesületek Szövetsége. A Szövetség nemrég lezajlott évi közgyűlése számot adott az eddigi sikerekről és eredményekről, de megállapította azokat a hibákat és tévelygéseket is, amelyek szükségszerűen megtörténtek. Így, ma világos képet alkothatunk magunknak jövő feladatainkról a kultúréletben és biztosítani tudjuk magunknak azokat a sikereket, amelyek a kultúrforradalom tényében rejlenek.

A kongresszus munkája nyomán leszögezhetjük, hogy a vajdasági magyarság nem foglalkozott elég behatóan a közművelődés, a kultúr- és művészeti élet számos jelenségével. Most határozott formában előttünk áll a feladat, hogy fokozott eszmei nevelő munka útján fejlesszük dolgozóink szocialista hazaszeretét, hogy népeinknek bemutassuk gazdag kultúráörökségünket, hogy szocialista kultúra vívmányai útján lángrolobantsuk azt a hitet, hogy hazánkban a szocializmust a magunk erejéből is felépítjük, mert tisztában vagyunk Jugoszlávia Kommunista Pártjának azon történelmi jelentőségű harcával, amelyet az újonnan fellobbanó revizionizmus ellen folytat.

A Kultúregyesületek Szerbiai Országos Szövetségének első kongresszusa több jelentős kérdést tisztázott. Meghatározta a Szövetség jellegét, tisztázta a szervezet szilárdságának, a falu kultúrmunkájának és a

kultúrmunka szocialista eszmei tartalmának kérdéseit. Ezek szerint a Szövetség:

1. összefogja és tervszerűen irányítja a tömegszervezetek kultúrmunkáját,
2. falusi kultúregyesületek alakításával előreviszi a falu közművelődését,
3. szervezeten neveli és képesíti a kultúrmunka kádereit,
4. a tömeges közművelődési munkába bevonja az értelmiséget és
5. a dolgozó tömegek kultúrmunkáját összhangba hozza az állami szervek tevékenységével.

A Kultúregyesületek Országos Szövetsége tehát egy új típusú, általános, egységesítő tömegszervezet.

Megállapította az évi közgyűlés, hogy a parasztság állandóan emelkedő életszínvonala új igényt támaszt a kultúrmunka terén, hogy a szocializmus előretörése a falun enyhíti, fokozatosan kiegyenlíti a falu-város ellentétét és hogy a mezőgazdasági termelés fokról-fokra — a korszerű gazdaságtudomány alapján — felfelé ível. Ezek a jelenségek parancsolóan követelik, hogy tömegszervezeteink és kultúrtényezőink ezentúl sokkal több figyelmet szenteljenek a falu kultúréletének. A Szövetség ezért első feladatai közé sorolta a falu kultúrájának fejlesztését, a falu dolgozóinak szervezeti és tervszerű művelését. Az állandóan bővülő szocialista anyagi alap, amely különösen a szövetkezeti otthonok építésében jut kifejezésre, megadja ehhez az összes lehetőségeket. A Szövetség ezen határozata Vajdaságban, a magyarság számára is óriási jelentőségű. A szocializmus gazdasági fejlődésének az ilyen kultúrpolitika új lendületet ad. Falvainkban nem csak az a feladat, hogy a régi népi kultúra elemeit megóvjuk a pusztulástól, hanem az is, hogy a termelő parasztszövetkezetek fejlődésével párhuzamban a parasztság kultúr-színvonalát is emeljük és ezzel segítséget nyujtsunk abban a történelmi harcban, amelyet a parasztság a fengődés és a magántulajdon rabsága ellen folytat.

A Szövetség jellegének és politikai vonalának félreértése néhány hibát szült. Egyes városok és járások szövetségi vezetősége megkísérelte, hogy egymaga irányítsa területének minden kultúrmunkáját, beleértve a tömegszervezetek kultúrmunkáját is. A helyes eljárás az lett volna, ha a városi vezetőség csak összhangot teremt a kultúrmunka formáiban és módszereiben, míg a járási vezetőség inkább operatív módon irányítja a kultúregyesületeket és emellett cselekvően egybefogja a tömegszervezetek kultúrosztályainak működését. Ily módon eredményesen összevonták volna a falu kultúreroit és biztosították volna a teljes sikert.

Előfordult, hogy a szakszervezetek és az ifjúság szervezetei a Kultúregyesületi Szövetségtől függetlenül működtek mert nem vették komolyan a Szövetséget. Másutt viszont a Szövetség járási vagy városi vezetői működésükben és személyi összetételükben a népbizottság közoktatásügyi osztályával forrtak egybe és csaknem mint hatóság kezdtek működni. Egyes vezetők sokszor csak a kulturális és művészeti munkára szűkítették a Szövetség szerepét és nem törődtek a közművelődés többi elemével. Néhol megtörtént az is, hogy a tornász- és pioníregyesületeket is felvették a Szövetségbe.

Mindezek a hibák csak a Szövetség szervezeti szabályzatának pontos betartásával kerülhetők el.

Megállapította az évi közgyűlés, hogy a Párt, a tömegszervezetek és a művészeti és kultúregyesületek lényeges eredményeket értek el a műsor szocialista eszmei tartalmáért folytatott harcban. Kultúréletünk már megtisztult a kifejezetten ellenséges tartalmú és irányzatú műsorszámoktól, azonban még nem számoltuk fel teljesen a kapitalista maradványokat és ezek még mindig eszmei frontunk áttörésén fáradoznak, felhasználva azokat a lehetőségeket is, amelyeket a Tájékoztató Iroda rágalmi és hazugságai nyújtanak nekik. Ezért a legnagyobb figyelmet kell szentelni minden egyes műsorszámnak és elejét kell venni minden elhajlásnak.

De a szocialista eszmei tartalomért folyó harc nem csak műsorellenőrzésből áll. Figyelmet kell szentelni a kultúr munka formáinak is. Cél-szerűségüket abból a szempontból kell megítélni, amelyből megállapítjuk, hogy az egyik vagy a másik forma milyen mértékben hat a dolgozók szocialista öntudatának kialakítására. Nem elég hatásos az a kultúr munka amely csak egy-két munkaformát fejleszt. Nem elegendő, ha csak a népművészeti csoportot fejlesztjük és elhanyagoljuk a könyvtár, a nép-egyetem, a zenekar, a dalárda stb. stb. munkáját. Házaink, középületeink, előadótérmeink, szövetkezeti otthonaink külső képére, szépségére és tisztaságára, egészségvédelmi rendszabályaira is ügyelni kell, mert ezek a tényezők is szerepet játszanak a szocialista öntudat fejlesztésében.

Megállapítást nyert, hogy műsorunk minden tekintetben szűkös és szegényes: csaknem mindig ugyanazok a versek, ének- és zeneszámok vannak műsoron. Ugyanez vonatkozik a vajdasági magyar kultúr munka műsoraira is. Sokszor a szindarabok kiválasztásában is hiba van, (Títel: „Üldöznek a nők”, Doroszló: „Maharadzsa”, „Diéta” és más a régi „Színházi Életből” merített „anyag”), amelyet még fokoz az a körülmény, hogy néhol a helyi hatósági szervek megadják ezekhez a darabokhoz a játszási engedélyt. Ez annak tudható be, hogy több vezető lebecsüli kultúrörökségünket, vagy ezt nem ismerve, nem tanulmányozva, nem is tudja alkalmazni. Igen csekély mértékben használjuk fel azt az anyagot, amelyet fejlődő könyvkiadásunk immár rendelkezésre tud bocsájtani, különösen a „Színpadunk” sorozatot. Előfordul az is, hogy bizonyos nagygényű együttesek csak klasszikus, nagy, nehezen játszható darabokat illesztnek műsorukba, amelyeket azután igen silány kiállításban, rossz szereposztásban, gyenge alakításban és rozoga díszletekkel adnak elő. Kinek van erre szüksége? Másutt az együttes minden héten új darabbal lép a közönség elé. Ezzel kettős kárt okoz: a legjobb darabokat is lejáratja rossz, rüpacskodó játékkal és elrontja a szereplőket, amennyiben ezek abban a hitben élnek, hogy ez művészet és kultúra. Ettől a hibától nem mentes a legnagyobb vajdasági magyar műkedvelő színház sem, a szubotivai Népkör. (HID 1949 — május).

Növelte a hibák számát az a tény is, hogy a kultúr munka nagyjában minden komolyabb előzetes terv nélkül bonyolódott le. Ezért a közgyűlésen megbeszélték a tervezés módzatait. Ezek szerint minden tömegszervezet központilag készíti el a maga kultúr munka-tervezetét amelyet eljuttat alapszervezeteinek.

Az állami hatóságok pedig úgynevezett ütemtervet készítenek az Ötéves Terv alapján. Ezeket a tervezeteket tartja szem előtt az Országos Szövetség, amikor egységes és általános országos munkatervét dolgozza ki. Ezután biztosították az egységes végrehajtást, mert minden szerv tud a másik munkájáról, miközben minden tömegszervezet a maga önálló kultúrpolitikáját is biztosítottának látja. Kezdeményező képességeik szabadon kibontakozhatnak és negyedévi és havi ütemterveiket is könnyebben megvalósíthatják, mert a Szövetség anyagi és szakmai tekintetben támogatja működésüket.

A Szövetség belső szervezete a feladatokhoz idomul: minden szervében képviseltetik magukat a tömegszervezetek és a kultúrintézmények. Ezt a személyi összetételt kell mindenekelőtt biztosítani, hogy a tömegszervezetek és a néphatóság valóban résztvegyenek a Szövetség munkájában. Következő lépés az ülések rendszeresítése, a feladatok megvalósításának ellenőrzése és a szakosztályok megszervezése. Jelentősebb szakosztályok:

1. Népművelő-szakosztály (írásstudás, közoktatásügyek, tanfolyamok, könyvtárak, olvasótermek, népegyetem stb.).
2. Műkedvelő-színész szakosztály (együttesek alakítása, eszmei tisztaság, szakmai és anyagi támogatás, versenyek stb.).
3. Ének- és zene-szakosztály (szervezés, szerzemények forgalma, műsorkérdések, karnagy-, karmesteri-, rendezői stb. tanfolyamok).
4. Könyvterjesztő-szakosztály (könyvelosztás, könyvpropaganda, könyvnap, könyvkiállítás stb.).

Ezekbe a szakosztályokba a helyi értelmiség javát, a közéleti és kultúr munkásokat, a legjobb szövetkezeti tagokat stb. kell bevonni.

A szervezés kérdéseire tartozik a még kívülálló egyesületek bevonása a Szövetség tagjainak sorába, a tag egyesületek tagsági járulékának befizetése, a nyilvántartás és a jelentésszolgálat, a fizetett titkárok állandósítása, a helyiség kérdése stb. Sürgős szervezési feladat az új kultúregyesületek alakítása is. Minden olyan faluban, amelyben még nincs, meg kell alakítani a falu kultúregyesületét. Egy faluban — elvben — csak egy egyesületnek kell lennie, hogy az erőket összerarthassuk. Az alakítás kezdeményezését az öntudatos szövetkezeti tagok vállalják magukra és szervezzék az egyesületbe azokat a parasztokat is, akik még nem tagjai a termelő parasztszövetkezetnek.

Bizonyos járásokban elterjedt az a megalkuvó felfogás, hogy kultúr munkára nincsenek megfelelő szakkáderek. Pártunk évtizedes tapasztalata már régen bebizonyította ennek ellenkezőjét. Csak arról lehet szó, hogy nincs elég magas szakképzettségű kultúrkáderünk, ehhez azonban csak hosszantartó és türelmes nevelőmunka útján juthatunk. Ezért a kongresszus elhatározta, hogy a már tevékeny és fejlődőképesebb aktivisták számára többféle szaktanfolyamot rendez.

A Kultúregyesületek Szövetségének első évi közgyűlése jelentős dátuma Szerbia kultúrtörténetének. Vajdaság magyar dolgozói számára is számos olyan nagyjelentőségű döntést hozott, amelyek megvalósítása jelentékeny mértékben előrelendíti kultúrelletünk fejlődését.

M. C.